

KALMES SAKNENIS - **Rhizoma Calami**

Daudzgadīgs, liels (60 – 120 cm) arumu dzimtas lakstaugs ar resnu, smaržīgu un ložņājošu sakneni. Augs vairojas veģetatīvi ar ložņājošiem sakneņiem. Zied jūnija beigās, jūlijā. Āzijas suga plaši sastopama visā pasaulē. Latvijā diezgan bieži visā teritorijā. Plaši sastopama ūdeņu krastmalās visā Latvijas teritorijā, upju attekās, dīķos, vecās upju gultnēs, ezeru, dīķu un grāvju malās, seklos ūdeņos apdzīvotu vietu tuvumā.

Kalmju sakneņi satur ēterisko eļļu, kurā ietilpst apmēram 36 sastāvvielas, kā arī terpēni, aromātiskie, rūgtvielas – akorīns, miecvielas, glikozīdi. sekmē kuņģa sulas izdalīšanos. Lieto, kā aromātisko rūgtvielu ēstgribas rosināšanai, gremošanas orgānu un žūts sekrēcijas stimulēšanai. Kuņģa, 12 pirkstu zarnas, čūlu ārtsēšanai, kā arī sāpju remdinošu un centrālo nervu sistēmu tonizējošu līdzekli. Ārīgi lieto peldēm un mutes dobuma skalošanai. Ievāc no vasaras beigām līdz vēlam rudenim, retāk aprīlī, kad ūdens līmenis ir krātvēs ir pazeminājies. Sakneņus izrok, izar, izvelk. Pēc ievākšanas no sakneņiem attīra zemi, rūpīgi nomazgā tekošā ūdenī. Aptiekās uzglabā noslēgtās kastēs. Drogas jāšargā no mitruma. Drogas uzglabāšanas ilgums 3 gadi.

Folium Uvae ursi – (Uvae ursi folium) – **miltenes lapa**

satur glikozīdus- arbutīnu un metilarbutīnu, miecvielas, galluskābi, ellagskābi, triterpēnskābi, flavonoīdus, mikroelementus- mangāns, alumīnijs, varš

Lieto pie nierakmeņiem, urīnakmeņiem, patvaļīgas urinācijas, urīna nesaturēšanas naktī, pie tūskām, podagras, hroniskas caurejas, gremošanas traucējumiem, pie elpošanas orgānu iekaisumiem, krūšu sāpēm, plaušu tuberkalozes, nervu slimībām, malārijas, reimatisma.

lapas ievāc pavasarī līdz augu ziedēšanai (aprīlī, maijā) un rudenī pēc augļu nogatavošanās līdz to nobiršanai (no augusta beigām līdz oktobra vidum).

žāvē nojumēs, bēniņos vai atklātā vietā ēnā.

Drogas uzglabāšanas termiņš ir līdz 5 gadiem

Vērmeles laksts - *Absinthii herba*

Tā aug dārzos, ceļmalās, sētmalēs, nezāļainās vietās, eirāzijā. Laksti un lapas satur ēterisko eļļu, kuras sastāvā ietilpst tujols, citi terpēni. Bez ēteriskās eļļas lakstos vēl ir rūgtvielas - absintīns, anabsintīns, artabzīns.

Ārstniecībā lakstus izmanto kuņģa, žults un aizkuņģa dziedzera sekrēcijas stimulēšanai, ēstgribas rosināšanai, kā vieglu pretspēju un miega līdzekli, arī parazitāro tārpu likvidēšanai. No vērmeles tiek gatavoti dažādi ārstnieciskie līdzekļi – novārījumi, tinktūras, tējas, pulveri un ziedes.

Ēstgribas zuduma, gremošanas traucējumu, tai skaitā funkcionālu žults izdales traucējumu gadījumā var lietot “Vērmeles tinktūru RFF”.

Laksti jāvēc auga ziedēšanas sākumā. Kaltēt vērmeles ieteicams 10-15 dienas, ēnā, novietojot uz avīzēm 3-5cm biezā slānī. Labi sakaltēti vērmeles stiebi, tos liecot lūst.

Drogu kaltētā veidā var uzglabāt 2 gadus.

BĒRZA PUMPURI

Āra bērzs - *Bétula péndula*

bērzu pumpurs - *Gemma Betulae*

bērzu lapa - *Folium Betulae*

Pumpuros ir ēteriskā eļļa, flavonoīdi, miecvielas, sveķveida vielas. Lapās ir ēteriskā eļļa, triterpenoīdi, flavonoīdi, miecvielas, askorbīnskābe, karotīns, minerālvielas.

piemīt pretiekaisuma, urīndzenoša, žultsdzenoša, antiseptiska, antialerģiska, sviedrējoša, gāzu uzkrāšanos mazinoša iedarbība

Pumpurus vāc no februāra līdz aprīlim, maijam (līdz pumpuru plaukšanai). 3-5 nedēļas žāvē caurvējā –pumpurus attīra no piemaisījumiem un vēl pažavē istabas temperatūrā.

Lapas vāc līdz jūnija vidum, žāvē pavēsās, labi vēdināmās telpās. Uzglabāšanas ilgums 2 gadi.

Kliņģerītes zieds - *Flos Calendulae*

viengadīgs augs. Ziedi platos kurvīšos tumši vai gaiši oranždzeltenī vai citrondzeltenī. Ārstniecības kliņģerīti kultivē saulainās vietās dārzos, dažādās augsnēs. Droga sastāv no veseliem vai sagriežtiem, izžāvētiem uzplaukušiem ziediem, kas noplūkti no kurvīša pamatnes. ziedlapiņās ir daudz karotīna —arī likopīns, citroksantīns, ēteriskās eļļas, gļotvielas, organiskās skābes, triterpēni, bioflavonoīdi. Kliņģerīšu lapās sastopama rūgtviela kalendīns, saponīni, miecvielas. Sēklās ir augu eļļa, alkaloīdi. Augam izteiktas fitoncīdu īpašības. teicamas pretiekaisuma īpašības. Kliņģerītes preparāti samazina iekaisumu gremošanas traktā, pastiprina žults, urīna, sviedru izdalīšanos, samazina kuņģa zarnu trakta spazmas un sāpes, nomierina, normalizē sirdsdarbību un aizkuņģa dziedzera darbību. Kliņģerītes ziedus, kurus lieto kā pretiekaisuma līdzekli angīnas, mutes dobuma gļotādas, smaganu iekaisuma ārstēšanai. Kliņģerītes tējas izvilkums iznīcina A, B tipa gripas vīrusus. Strutainu brūču, apdegumu, kā arī miežgrauda un plakstiņu iekaisuma ārstēšanai izmanto kliņģerītes ziedi. Ziedu kurvīšus ievāc tūlīt pēc uzziiedēšanas. Ziedu kurvīšus ievāc ik pēc 3 vai 4, vai pat 7 dienām līdz vēlam rudenim. Ievāktos ziedus, izbērtus plānā slānī, tūlīt žāvē 40-45°C temperatūrā labi vēdināmās telpās.

Fructus Carvi, ēter.eļļa- Aetheroleum Carvi

Divgadīgs lakstaugš 30-80 cm augsts. Stublājs rievains, bagātīgi zaro Augli saberžot, jūtama ķimeņu smarža. Zied jūnijā– jūlijā. Latvijā plaši sastopams savvaļā un kultivē. Izplatīts Eiropā un Āzijā. Auglim ir 5 izteiktas šauras ribas, piecstūra forma- šķērsgrīzumā. Satur ēteriskās eļļas, limonēna. Bez ēteriskās eļļas augļos ir eļļa, olbaltumvielas, flavonoīdi, miecvielas. gremošanu veicinoša, samazina rūgšanas un pūšanas procesu zarnās, piena dziedzeru sekrēciju veicinoša. Vāc jūlijā, augustā, kad nogatavojusies puse ziedkopas. Ievāc agri no rīta vai vakarā, stublājus griež un sien buntēs. Žāvē iekārtus, cau paklāj uz kā birt sēklām. Uzglabā slēgtos traukos līdz 3 gadiem. ķimeņu tēja, Iberogast šķidrums, Ķimeņu eļļa

Kumelīte - Flos Matricariae, Compositae (dzimta)

Viengadīgi, smaržīgi, lakstaugi. Stumbrs zarains Lapas pamīšus visgarām stumbra vairākkārt plūksnaini dalītas Kurvīša gultne kaila, ziedēšanas sākumā plakana, vēlāk gari konusveidīga. sastopama viscaur Eiropā un dažviet Āzijā. cilvēku iekoptām vietām, ceļmalās, un apstrādātos laukos Latvijā kumelīte ir plaši sastopama gan savvaļā, gan kultivēta. Satur Ēteriskās eļļas, salicilskābe, oleīnskābe, linolskābes, glicerīdi, rūgtvielas, gļotvielas, fitosterīni, holīns, nikotīnskābe, karotīni, askorbīnskābe. Lieto iekšķīgi:- pie kuņģa –zarnu trakta gļotādas akūtiem un hroniskiem iekaisumiem, pie caurejas, kuņģa spazmām. Lieto arīģi:-angīnas, mutes un rīkles iekaisumiem, sejas ādas iekaisumiem, pinnēm, ekzēmām, Ziedu kurvīšus ievāc sausā laikā, kad tie ir pilnziedā nekavējoties žāvē, izklājot uz papīra vai tīra paklāja, ēnainā vietā vai labi vēdināmā telpā. Var žāvēt arī kaltēs apmēram 40C temperatūrā. Latvijā kumelīšu ziedus ievāc no maija līdz augustam. Drogas derīgas 2 gadi.

Lielā strutenē -Herba Chelidonii Papaveraceae - magoņu dzimta

30-

100cm augsts, zarots, daudzgadīgs lakstaugs ar oranždzeltenu piensulu. dzeltenīgi ziedi Zied no maija līdz septembrim. Auglis ir 2-6cm gara pāksteņpogaļa ar brūnām sēklām. Augs ir indīgs. izplatīts Eirāzijā. Ieviests Ziemeļamerikā, Jaunzēlandē. Latvijā izplatīts visā teritorijā. Aug ēnainās, gružainās sētmalās, dārzos, krūmos, mežos trūdvielām bagātā augsnē kā nezāle. satur apmēram 20 dažādus alkaloidus, piemēram, helidonīnu, homohelidonīnu, heleritrīnu, oksihelidonīnu, berberīnu, protopīnu. Lakstos ir arī karotīni, askorbīnskābe, skābes, kas ir saistītas ar alkaloidiem, neliels daudzums ēteriskās eļļas, saponīni, flavonoīdi, kumarīni un minerālvielas, īpaši – selēns, cinks, molibdēns, dzelzs. Strutenēm ir spazmolītiska, pretiekaisuma un baktericīda iedarbība iedarbojas nomierinoši uz centrālo nervu sistēmu, kā arī mazina sāpes un gludās muskulatūras spazmas. Ievāc lielās strutenes lakstus ziedēšanas laikā (jūnijā, jūlijā) Droga derīga ir 3 gadusžāvējot struteņu biogēni aktīvo vielu daudzums samazinās

Fructus Coriandri - koriandra auglis

Aetheroleum koriandra ēteriskā eļļa

Umbelliferae (syn. Apiaceae) - čemurziežu dzimta

Augļos ir ēteriskā eļļa, kuras sastāvā atrasts linalools, geraniols, borneols un citi terpenoīdi un organiskās skābes.

Drogai piemīt kuņģa un zarnu sekretoro un motoro funkciju uzlabojoša, žultsdzenoša, gludās muskulatūras spazmas mazinoša darbība.

Augļus vāc kad čemuri kļuvuši brūngani. Agri no rīta vai vakarā, kad ir rasa.

Zied jūnijā, jūlijā. Drogas derīguma termiņš – līdz 3 gadiem.

Herba Equiseti - kosas laksts;

Equisétum arvense - kosa, tīruma;

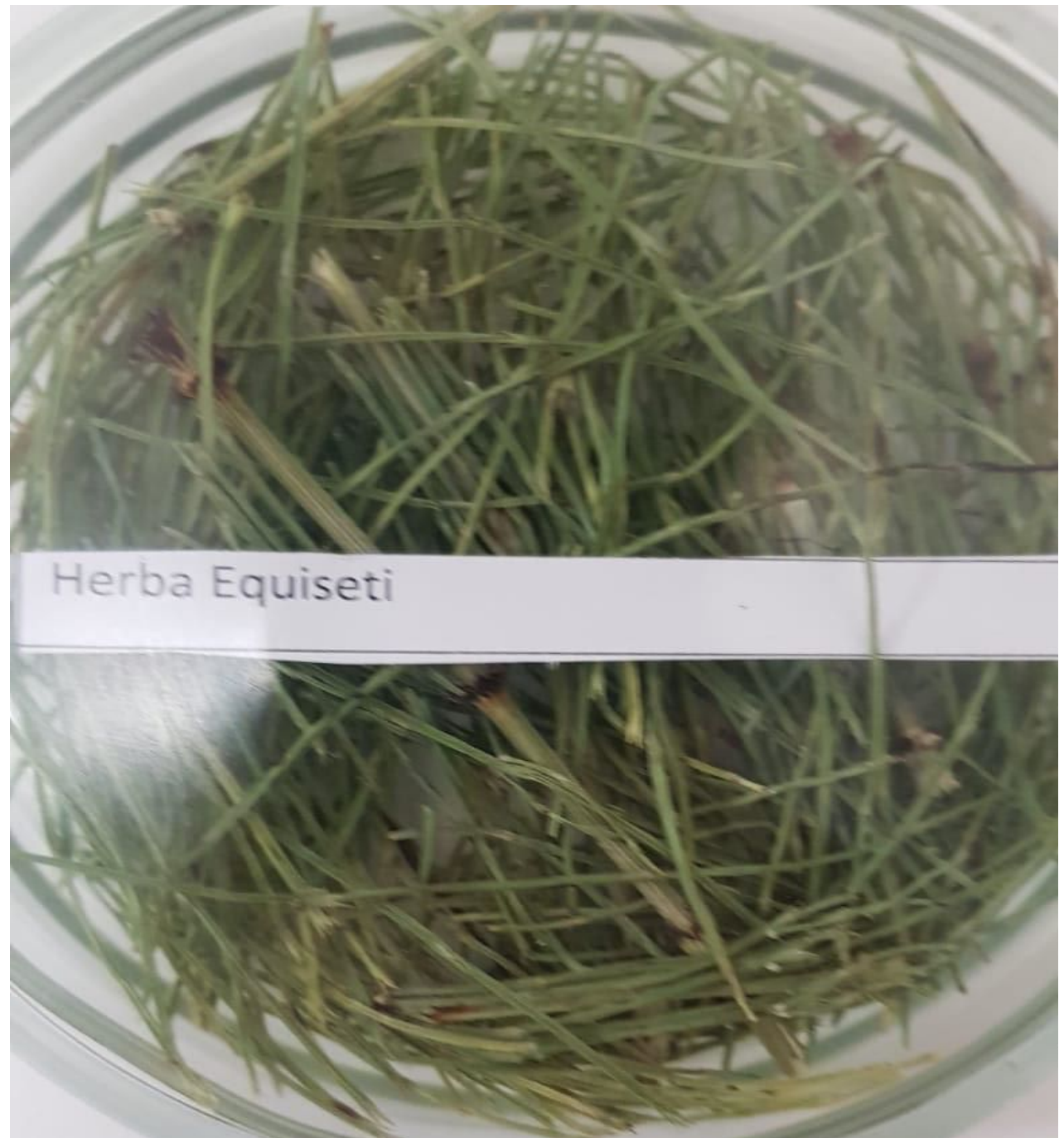
Equisetaceae - kosu dzimta.

Droga satur saponīnus, flavonoīdus, kempferola, kvercetīna glikozīdi un esterī, silīcijskābes atvasinājumus

labvēlīgi ietekmē asins recēšanu, sekmē urīna izvadīšanu, veicina nieru un urīnpūšļa darbību. Drogu lieto hemoroīdu un dzemdes asiņošanas apturēšanai.

Ievāc zaļos, neauglīgos dzinumus vasaras vidū no jūnija līdz augustam. Tos izklāj līdz 10 cm biezā slānī un žāvē enainā vietā, vai kaltē no 40 līdz 50°C temperatūrā.

Var uzglabāt 4 g.

Fenheļa auglis - Fructus Foeniculi amari; Fructus Foeniculi dulcis.

90 - 200 cm augsts divgadīgs čemurziežu dzimtas lakstaugs ar stipri zarainu stumbru. Lapas pamīšus, trīskārt vai četrkārt dalītas sīkās pavedienvēda plūksnās. Ziedi sīki, dzelteni, sakopoti saliktos čemuros; vīkala un vīkaliņa nav. Zied jūlijā, augustā. Auglis cilindrisks, iegarens skaldauglis, kas nogatavojoties viegli sadalās sēkleņos. Vidusjūras apgabalā, Krimā, Kaukāzā, Centrālāzijā izplatīta suga. Plaši kultivē Eiropā, Āzijā, mērenas temperatūras reģionos Āfrikā un Dienvidamerikā (ēteriskās eļļas augs, garšaugš, ārstniecības augs). Latvijā savvaļā nav sastopams. Audzē dārzos par garšaugu. satur ēteriskās eļļas kuras sastāvā ir anetols, anīsaldehīds, anīsskābe, fenhols, pinēns un citi terpenoidi, kā arī eļļa, cukuri, olbaltumvielas, minerālvielas. Fenheļa lapas ir bagātas ar vitamīniem. Augļiem piemīt spazmolītiskā, pretiekaisuma, laktāciju stimulējošā, atkrēpošanu veicinošā, nomierinošā, žultsdzenošā, estrogēnā un pretmikrobu darbība. PINI compositus – sīrups, Refluxaid - košļājamās tabletes Bromhexin – sīrups. Augļus nopļauj vai nogriež, sasien kūlīšos. žāvē parastos apstākļos. sargot no saules. 40 tem

Kakpēdiņa dzeltenā - **Flos Helichrysi arenarii**

Dzeltenā kakpēdiņa jeb salmene ir sauszieds Zied jūlijā, augustā. Auglis- sīks sēklenis sastopama Centrāleiropā un Austrumeiropā. Latvijā sastopams galvenokārt valsts dienvidaustrumu daļā. Pareti sastopamas ausos pakalnos, ceļmalās, norās; to var arī kultivēt. Ziedos ir flavanoīdi, kumarīni, steroli, ēteriskā eļļa askorbīnskābe, karotīns, organiskās skābes, minerālvielas. Žults sekrēciju veicinoša, kuņģa aizkuņģa dziedzeru un zarnu darbību regulējoša, urīnzīdējoša, pretiekaisuma, spazmolītiska iedarbība.

- Enterovit - sīrups
- Flamin - tabletes
- Ahāts – sērijas “Sibīrijas propolis” balzāms
- Ovesol – tabletes
- Holegons – tabletes

Ziedus vāc sausā laikā īsi pirms augu ziedēšanas vai ziedēšanas sākumā Žāvēšanas laikā droga jāšargā no saules. Smarža vāji aromātiska. Ūdens izvilkuma garša vircoti rūgta.

asinszāles laksts- *Herba Hyperici* *Guttiferae* – asinszāļu dzimta

daudzgadīgs lakstaugs. Stublājs stāvs, divšķautņains daudzgadīgs lakstaugs. Stublājs stāvs, divšķautņains. Kauslapas garenī lancetiskas, smailas. Plaši izplatīta Eiropā, Ziemeļāfrikā, Rietumāzijā, ieviesta citos kontinentos. Latvijā bieži visā teritorijā. Aug pļavās, atmatās, krūmājos, lapu koku mežos, mežmalās, izcirtumos, upju krastos, karjeros, kāpās, ceļmalās, dzelzceļa uzbērumu malās, ir kā nezāle zālienos un aizaugušos dārzos. Droga satur kondensētos antracēnatvasinājumus flavonoīdus, ēterisko eļļu, PP vitamīnu. izmanto vieglu un mērenu depresijas epizožu ārstēšana, tinktūras izmanto - neliela ādas iekaisuma (piem., saules apdeguma) simptomātiska ārstēšana, nelielu brūču dziedēšana. Asinszāles preparātiem depresijas ārstēšanai raksturīga mijiedarbība ar ļoti daudzām zāļu vielām. ievāc sausā laikā un žāvē labi vēdināmā, ēnainā vietā vai kaltē līdz 50°C temp 3 gadus

APIŅA ZIEDS

Flos Lupuli - **apiņa zieds**

Húmulus lúpulus - **apinis, parastais**

Cannabaceae - **kaņepju dzimta**

Satur līdz ēteriskās, galvenokārt mono-, seskviterpenoīdi, rūgtvielas flavonoīdi, kumarīni, katehīni, antocianidīni, fenolskābes. Drogā atrasti B grupas vitamīni, askorbīnskābe, tokoferoli (E vitamīns), estrogēnie hormoni.

Nomierinoša, ēstgribu rosinoša, gremošanu veicinoša, pretsāpju, pretiekaisuma, baktericīda, antialerģiska un spazmolītiska iedarbība. Uzlējumu lieto uzbudinājuma, bezmiega, neirožu un histērijas mazināšanai nomierinoša iedarbība klimaksa periodā; sāpju un iekaisuma mazināšanai reimatisma un podagras slimniekiem

Drogai vāc apiņa augļkopas, kad tās kļuvušas zaļgandzeltenas. Tās izklāj plānā slānī, žāvē parastos apstākļos vai kaltēs līdz 40 gradiem. Derīgums līdz 2 gadiem

KADIĶA OGAS

Juniperus communis - **Paeglis, kadiķis**

Fructus Juniperus – **kadiķa ogas**

Cupressaceae - **ciprešu dzimta**

Droga satur ēteriskās eļļas, monoterpēni, terpineolu, pinēnus, kamfēnu, borneolu un citus); drogā ir cukuri, sveķveida vielas, flavonoīdi, miecvielas, sveķskābes, organiskās skābes, eļļa

Drogu vāc vēlā rudenī. Tā sastāv no nobriedušām, izžāvētām čiekurogām

Izmanto ieberzējumiem podagras un reimatisko sāpju mazināšanai.

Paegļa ēterisko eļļu izmanto ziedēs, parasti kopā ar tepentīneļļu ieberzēšanai pret sāpēm.

Lina sēklas -Semen Lini,

Linaceae

Viengadīgs, vidējs vai liels (60-120 cm) linu dzimtas lakstaugsStublājs stāvs, pelēkzaļš, dažreiz ar apsarmi, augšdaļā zaro. Ziedkāts garš, pumpuri līdz ziedēšanai nokareni. Auglis - pogaļa Sēklas brūnas, gludas un spīdīgas. Zied no jūnija beigām līdz augustam. Vidusjūras apgabala austrumdaļas. Plaši kultivē šķiedras un eļļas ieguvei. Izveidots daudz šķirņu. Latvijā austrumdaļā kultivēta suga. Sēkla satur žūlstošu eļļu, gļotvielas, olbaltumvielas, ogļhidrātus, karotinoīdus, organiskās skābes, fermentus, bet dīgstošas sēklas arī glikozīdu linamarīnu. Medicīnā lieto linu sēklu gļotu šķīdumu un eļļu. Gļotvielām piemīt sedzošas , pret iekaisumā un vieglu pret caureju radošas īpašības. Iekšķīgi tās lieto elpošanas ceļu ,nieru un urīnpūšļa, kā arī kuņģa, zarnu gļotādu iekaisumu un kolītu ārstēšanai . Ārīgi sēklas un rausus lieto kompresēm angīnas ārstēšanai, sautējošām kompresēm furunkulu un dažādu ādas slimību ārstēšanai. Līnu pogaļas ievāc kopā ar stubbru. Noplūc visu augu, sasien kūlīšos un pogaļas nosukā. Pēc tam tās žāvē, izkuļ un sekas attīra no pamaisījumiem. Uzglabā 3 gadi.

Piparmētras lapa- Folium Menthae piperitae

daudzgadīgs lakstaugs ar horizontāli ložņājošu sakneni un raksturīgu smaržu un garšu. Lapas pretējas, ar īsu kātu, veselas, garenī olveida, ovālas, lancetiskas, mala nevienādi zāģzobaina, gals smails. Ziedi cilindriskā vārpā stublāja un zaru galā. Satur ēteriskās eļļas. Piparmētra uzlabo asinsriti, tai ir spazmolītiska, pretsāpju un antiseptiska iedarbība. Piparmētra ir daudzu zāļu sastāvdaļa, no kurām plašāk zināmās ir validols un valokardīns. Piparmētru lapu uzlējumu lieto pie gremošanas traucējumiem, ēstgribas veicināšanai, pret nelabu dūšu, caureju, gāzu uzkrāšanos, klepu, kā žultsdzinēju. Inhalācijām – klepu, saaukstēšanās simptomus atvieglojoša darbība. Piparmētras ievāc pirms ziedēšanas vai ziedēšanas sākumā. Ieteicams to darīt dienas pirmajā pusē, bet kad ir nokritusi rasa un augi ir sausi. Droga ir derīga divus gadus. SPASMOIL kapsulas, Piparmētras tēja, PIPARMĒTRAS TINKTŪRA pilieni, FARINGOSPRAY piparmētru aerosols, KORVALOLS N pilieni, PIPARMĒTRA ēteriskā eļļa.

PRIEDES PUMPURI

Pinus Silvestris – **parastā (meža) priede**

Gemma Pini - **priedes pumpurs**

Satur ēterisko eļļu, kuras sastāvā ir limonēns, borneols, kamfēns, terpineoli, bornilacetāts, kā arī rūgtvielas, flavonoīdi, miecvielas, karotīns, askorbīnskābe, sveķi.

Piemīt dezinficējoša īpašība, sekmē atkrēpošanu. Tēju un uzlējumu lieto klepus un augšējo elpošanas ceļu iekaisumu ārstēšanai. Ārīgi lieto inhalācijām, peldēm, kā arī nervu, sirds un asinsvadu slimību ārstēšanai. Skuju ēterisko eļļu lieto arī ierīvējumos pret podagru un reimatismu.

Jaunos pumpurus ievāc agri pavasarī no marta līdz maijam var ievākt arī ziemā, janvāra beigās un februārī, žāvē vēsās, labi vēdināmās telpās. Žāvēšanas ilgums 3-4 nedēļas. Droga derīga 2 gadi.

Celģmallapa-Folium Plantaginis majoris, Plantaginaceae

daudzgadīgs ceļteku dzimtas lakstaugs. Lapas rozetē, vienkāršas, veselas, olveida vai plati eliptiskas, ar lokveida dzīslojumu un gludu malu, līdz 12cm garas. Ziedi neizskatīgi, sīki, divdzimumu sakopoti vārpās Eirāzijā, Ziemeļamerikā. Latvijā ļoti bieži atklātās augstienēs (pļavas, tīrumi, dārzi, pagalmi, zālāji, Zied no jūnija līdz oktobrim. Droga sastāv no ziedēšanas laikā savāktām, izžāvētām, veselām vai daļēji salūzušām lapām. iekšķīgi lieto kā atkrēpošanās līdzekli bronhīta un plaušu tuberkulozes, garā klepus, sklerozes ārstēšanai, kā arī pret urinēšanu naktīs. lapas ievāc vasaras pirmajā pusē. Droga derīga 2 gadus. ceļtekas sēklas lieto kā caurejas un pretiekaisuma līdzekli pret hronisku vēdera aizcietējumu.

RETĒJA SAKNENIS

Rhizoma Tormentillae - **retēja saknenis**

Potentilla - **retējs stāvais**

Rosaceae - **rožu dzimta**

miecvielas, glikozīdu tormentilīnu, triterpenoīdus, sveķus, kristālisko ēteri, tormentolu, ābolu skābi, askorbīnskābe, fenolkarbonātu skābes, protokatehīnskābi, flavonoīdi (kempferols), flobafēni, fenoli. gumijvielas, ciete, makro un mikro elementi (varš, dzelzs, mangāns, magnijs, selēns u.c.)

sakneņi iedarbojas savelkoši, pretiekaisuma, asins atjaunojoši, baktericīdi, kā arī tai piemīt atkrēpošanos veicinoša un žulti dzenoša iedarbība.

Sakneņus vāc auga ziedēšanas laikā. žāvē telpā parastos apstākļos vai kaltē ar temperatūru līdz 60 C

Ozola miza - Cortex Quercus. Quercus róburs

Vasarzaļš, liels (līdz 30-35 m augsts) koks ar plašu, žuburainu vainagu. Miza pelēka, saplaisājusi. Lapas plūksnaini daivainas

Eiropā plaši satopama suga. Latvijā bieži visā teritorijā sausieņu mežos, mežmalās, krūmājos, upju krastos, gravās, savrupi koki lauksaimniecības zemēs un kultūrainavā. Miza ir ne vairāk par 3 mm biezi, renveida vai slokšņveida gabali. Zied maijā, zīles nogatavojas septembrī. Derīguma termiņš- 5-7 gadi.

Satur miecvielas, gallusskābi, ellagskābi, pentozānus, flavonoīdus, cukurus, pektīnvielas, flobafēnus. Ozolu mizas preparātu iedarbība pamatojas uz miecvielu spēju sablīvēt, miecēt ādu, gļotādas. No drogas gatavo tējas un novārījumus, kurus lieto kā savelkošus, pretiekaisuma līdzekļus, caurejas, kuņģa un zarnu asiņošanu ārstēšanai.

Krūkļa miza - Cortex Frangulae

Krūklis pieder pie augiem, kas stimulē vielmaiņas procesus organismā, kam piemīt urīndzenošā, sviedrējoša, žultsdzenošā un atslābinoša iedarbība, tādēļ tas veiksmīgi palīdz cīņā ar aptaukošanos. Latvijā meklē krūkli mežos, krūmājos, upju, dažādu mežu pamežos, ezeru krastmalās un gravās. Tas ir 1–5 metrus augsts pabērzu dzimtas krūms vai koks ar plašu vainagu un tumšu, gludu, brūnganpelēku, gandrīz melnu stumbru, uz kura labi saskatāmas bālas svītras. Viengadīgie zari ir sarkanbrūni, vecākie – pelēkbrūni. Krūkļa mizu ievāc pavasarī sulu cirkulācijas laikā – martā, aprīlī un maija pirmajā pusē – pirms lapu plaukšanas. Tikai no nocirstiem kokiem! Mizu ņem no stumbriem un resniem zariem, uz kuriem nav ķērpju, Žāvē labi ventilējamā nojumē vai šķūnī, bieži to pārcilājot. Pareizi izžāvēta miza iekšpusē ir gluda, dzeltenīgi oranža vai sarkanīgi brūnā krāsā ar vāju smaržu un nepatīkamu rūgtenu garšu.

Pseudo-fructus Rosae, Rósa péndulina, Rosaceae

Aug mežos, krūmājos, pakalnos, ceļmalās. Bieži. Zied no maija līdz jūlijam. ir daudzgadīgi krūmi vai puskrūmi. Rožu ziedi parasti ir sarkanā, baltā vai rozā krāsā, bet var būt ar dzeltenā, oranžā un citās krāsās. Ziedi ir kārtņi ar stipri attīstītu ziedgultni. Droga sastāv no gaļīgiem, dobiem, krūzveida ziedgultņu fragmentiem ar kauslapu atliekām; krāsa gaiši sarkana līdz oranžsarkana; Augļos askorbīnskābe, bioflavonoīdi, K vitamīni, ēteriskās eļļas, minerālvielas - dzelzs, magnijs, kalcijs, kālijs, varš, cukuri, organiskās skābes, pektīnvielas, linolēnskābe, lapās askorbīnskābe, miecvielas. Saknēs daudz miecvielu, askorbīnskābe. vispārejošu spēcinošu līdzekli, lai paaugstinātu organisma pretestību infekcijām, pie mazasinības, pie aterosklerozes, hemofilijas, hemoreāģiskām diatēzēm, anecīdiem gastrītiem (augļu uzlējumu vai citādus augļa preperātus), kā žultsdzinēju pie holecistītiem, hepatītiem (riekstiņu novārījumu), kā diurētiku līdzekli pie urīnorgānu saslimšanas. Ievāc rožu kopaugļus, kad tie ir sasnieguši gatavību un ieguvuši sugai raksturīgu nokrāsu, bet vēl nav kļuvuši pārmērīgi mīksti. Tos vāc sausā laikā augusta beigās, septembrī vai pat oktobra sākumā. Žāvē līdz 90C temperatūrai ar labu ventilāciju. Droga jāizžāvē vienā dienā, citādi sadalās tajā esošā askorbīnskābe. Drogas derīguma termiņš - 2 gadi.

Salvijas lapa

Daudzgadīgs panātru jeb lūpziežu dzimtas puskrūms ar stāvu, zarainu stumbru, 50 cm augsts. Lapas iegarenas, pretējas ar kātu, klātas ar matiņiem. Ziedi zili-violeti, sakopoti mieturos, kas stumbru un zaru galā veido pārtrauktus ķekarus. Zied jūnijā, jūlijā. Auglis 4 riekstiņu skaldauglis. Augs savvaļā aug Vidusjūras apgabalā. Aug kalnainās kalnu nogāzēs. Latvijā sastopama vienīgi stādījumos. Ārstniecības augs. Salvija satur ēterisko eļļu, kuras galvenās sastāvvielas ir p-cineols, tujons, pinēns, salvēns, borneols, cedrēns. Ārstniecības salvijas lapu uzlējumu lieto kā savelkošu, dezinficējošu un pretiekaisuma līdzekli, it īpaši mutes dobuma un augšējo elpošanas ceļu iekaisuma ārstēšanai.

Tautas medicīnā to lieto pret svīšanu, piena sekrēcijas samazināšanai, kuņģa un zarnu iekaisumu, meteorisma, caurejas, aknu, žultspūšļa un nieru iekaisumu ārstēšanai. Garšaugš. Svaigas un žāvētas lapas lieto pie gaļas un zivju ēdieniem, mērcēm, siera. Uzlabo garšu cūkās, māijputnu un meža putnu gaļai. Izmanto etiķa aromatizēšanai. Garšvielu maisījumos tā labi saderas ar rozmarīnu

Pīlādža auglis - Fructus Sorbi, Rosaceae

Liels krūms vai neliels koks līdz 15 m augstumam.

Pumpuri pelēki, klāti ar pelēkām pūciņām, 4–12 mm gari. Dzinumi bez izteiktām lenticelēm. Lapas virspuse ir kaila, apakšpuse – klāta ar īsiem matiņiem, lapas mala ar sīkiem zobīņiem. Nepāra salikto lapu veido 11–19 lapiņas. Nogatavojušos augļu krāsa – oranža;

augļu izmēri parasti mazāki par 10 mm. Krievijā savvaļā vien aug 14 pīlādžu sugas, Latvijā divas trīs. Liela pīlādžu sugu daudzveidība ir arī Centrāleiropā.

Droga satur karotinoīdus C vitamīnu. No drogas gatavo novārījumu, ekstraktu, tā ietilpst vitamīnu tējās: paaugstina organisma pretošanās spējas saaukstēšanās slimībām, nostiprina asinsvadu sienas, sekmē diurēzi, novērš ogļhidrātu un organisko skābju pārlietu rūgšanu un gāzu veidošanos. Pīlādžu augļus lieto kā profilaktisku un ārstniecības līdzekli vitamīnu tēju gatavošanai. Augļus žāvē augļu kastēs, labi vēdināmās krāsnīs, temperatūru pakāpeniski paaugstinot līdz 70 °C. Mājas apstākļos drogas glaba audekla vai papramaisiņos, papes, skarba kastītēs, stikla traukos. Derīguma termiņš: 2 gadi.

Radix Taraxaci officinalis - ārstniecības pienenes sakne

Herba cum radice - ārstniecības pienenes laksts ar sakni

Pienenes saknes satur polisaharīdus Viss augs satur pienainu sulu. Saknes satur inulīnu, tauku eļļas, organiskās skābes, flavonoīdus. minirālvielas piemēram: dzelzi, cinku, manganu, varu, selēnu.

Pienenes sakņu pulveris palīdz ievērojami samazināt holesterīna līmeni asinīs, aknu slimības, gremošanas stimulēšanai, kā arī pret aizcietējumiem.

Saknes ievāc rudenī vai agri pavasarī, kopā ar lapām, vairākas dienas vītina, tad žāvē. Tās var uzglabāt 5 gadus. Auglis – sēklenis ar matkausu. Zied maijā, jūnijā Plaši izplatīta suga Eirāzijā, Ziemeļamerikā. Latvijā ļoti bieži

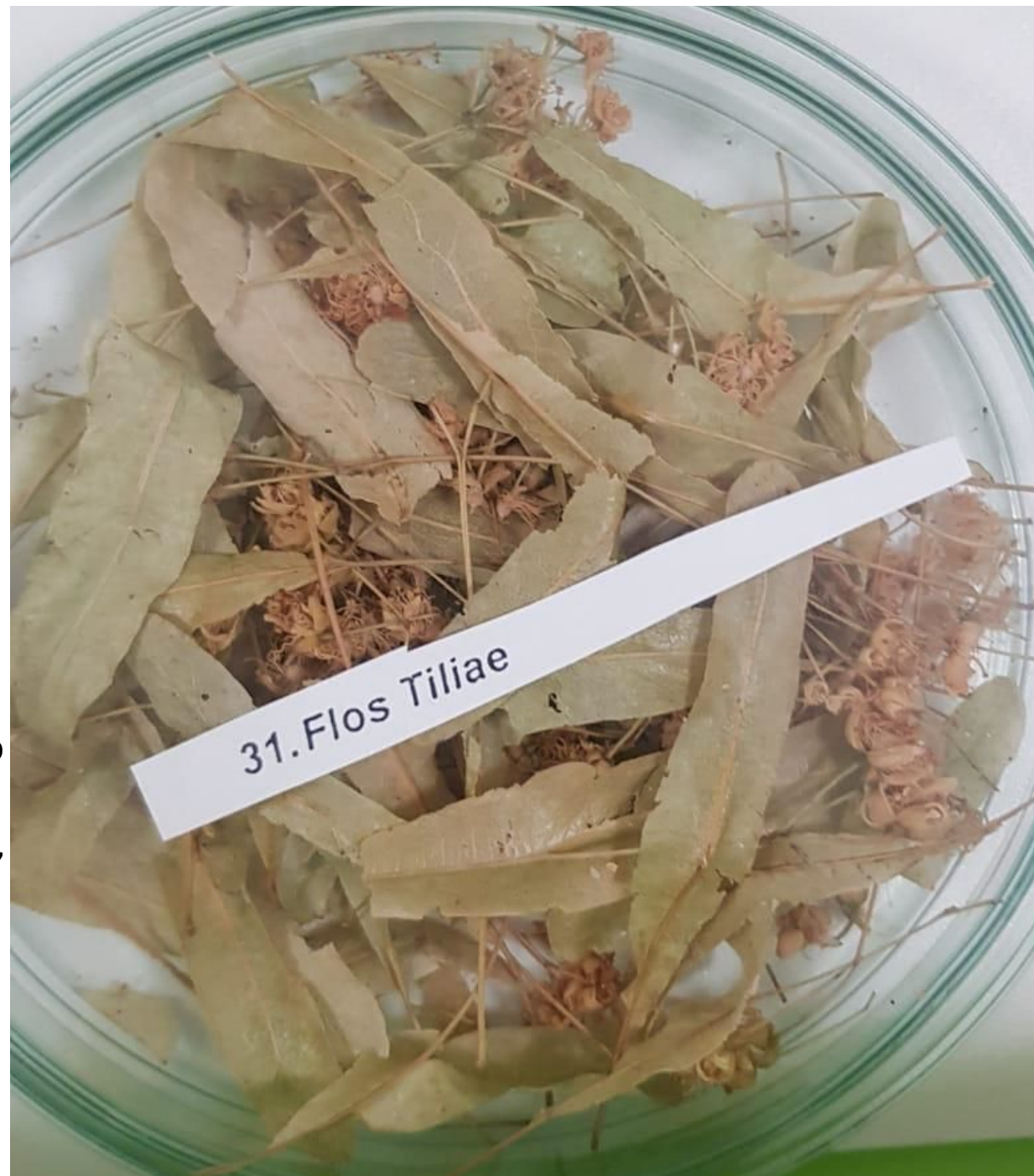
Kaltētas saknes. Saknes samaļ. Lieto pa 1 ēdamk. 3 reizes dienā. Pēc garšas tās ir rūgtas, tāpēc nesakiošļā. Var lietot kopā ar medu vai saldu sīrupu. Lieto aterosklerozes profilaksei.

Flos Tiliae, Tília cordáta

Tiliaceae

vasarzaļi koki, retāk krūmi. Ziedkopas ass ar lielu lancetisku vai mēlesveida seglapu. Ziedi ļoti smaržīgi, bāli dzelteni, ar daudzām putekšņlapām. Eirāzijā izplatīta suga. Latvijā vienīgā savvaļā augošā suga. Bieži sastopama auglīgos mežos (pamežā), izcirtumos, vecos parkos, stādījumos un alejās pie viensētām. Satur polisaharīdus, flavonoīdus, miecvielas, ēterisko eļļu. Liepziediem ir sviedrējoša, diurētiska, temperatūru pazeminoša, antispastiska, sekretolītiska, nomierinoša, sedzoša, asinsspiediena pazeminoša un viegli savelkoša iedarbība. No liepziediem gatavo tēju, uzlējumu, tinktūru, šķidro ekstraktu un dažādus kompleksos preparātus, ko lieto saaukstēšanās, augšējo elpceļu iekaisuma, angīnas, bronhītu ārstēšanai, kā arī pret klepu, uzbudinājumu, galvassāpēm. Ziedus vāc pilnziedā, sausā, saulainā laikā, pēc rāsas nožūšanas, rīta pusē vai ap pusdienlaiku. Vāc visu ziedkopu kopā ar seglapu. Droga derīga 2 gadus.

Māllēpes lapa - Folium Tussilaginis farfarae,

Ziedus vāc pilnā plaukumā (aprīļa beigās, maijā), bet ne noziedējušus – nedrīkst klāt būt balti kausmatiņi. Ziedos ir konstatēti fitosterīni, miecvielas, dzeltenais pigments. Lapās – rūgtais glikozīds, askorbīnskābe, polisaharīdi, organiskās skābes, ēteriskā eļļa, miecvielas, karotinoīdi gļotas, tanīns. iekšķīgi lieto pret elpošanas ceļu slimībām, lai dezinficētu, mazinātu iekaisumu un veicinātu atkrēpošanos, kā arī kuņģa – zarnu trakta saslimšanas gadījumā kā savelkošu līdzekli. Lapu novārījumu vai sulu lieto arī pie plaušu tuberkulozes, bronhītiem, plaušu karsoņiem, epilepsijas, malārijas, alerģijām, tūskas, aizdusas, sirds, nieru un urīnpūšļa kaitēm. Plaši izplatīta Eirāzijā, Ziemeļamerikā suga. Latvijā ļoti bieži no atsevišķiem eksemplāriem līdz lielām grupām grantainās, mālainās augsnēs ceļmalās, grāvjos, krūmājos, pļavās, tīrumos, atmatās, ūdenstilpņu krastos, jaunizveidotās ruderālās vietās. Uzglabā 3 gadus. Žāvēt tumšā, sausā vietā, bez saules stariem.

Nātru lapa - Folium Urticae, Úrtica dióica, Urticaceae

daudzgadīgs augs, augumā līdz 170cm ar garu ložņājošu, sazarotu sakneni un daudzām mazām saknītēm. Stublāji stāvi, četršķautņi, rievoti. Lapas uz lapu kātiņiem, olveida ar smailu galu, ar zobainu malu. Zied no jūnija līdz septembrim. Eirāzijā plaši izplatīta, mainīga izskata suga. Tuvas sugas sastopamas arī Ziemeļamerikā. Latvijā dažreiz pārmitros mežos kā patstāvīgu sugu nodala. Skandināvijā sugas ietvaros nodala trīs pasugas. atrodami karotinoīdi, vitamīni C, K, B1, B2; miecvielas, glikozīds urticīns, flavonoīdi, organiskās skābes - skābeņskābe, skudrskābe, fumārskābe, pienskābe, dzintarskābe. Svaigās lapās C vitamīns ir divas reizes vairāk nekā upenēs, bet karotīns vairāk kā burkānos. preparātus lieto pastiprinātu menstruālo asiņošanu gadījumā, dzemdes erozijas ārstēšanas un atlabšanas laikā, klimatēriskā laika asiņošanas gadījumā, fibromioma, kā arī pēcdzemdību un pēc abortu gadījumos, lai sakārtotu dzemdi. Nātres lapu novārījumu pielieto arī aknu un žults ceļu problēmu un cērmju invāzijas gadījumā. nātri izmanto, kā asinsvadu sašaurinošu, žults dzenošu, vitaminizējošu, urīna dzenošu līdzekli. Nātrei piemīt arī kuņģa un zarnu trakta gļotādu reģenerējošu procesu veicinošas īpašības. Žāvē labi vēdināmās telpās vai žāvētājos nepārsniedzot 40-50C.

Baldriāna sakne

Ārstniecības baldriāns (*Valeriana officinalis*);

Droga – Baldriāna sakne (*Valerianae radix*);

Dzimta – Baldriānu dzimta (*Valerianaceae*)

Saknes satur ēterisko eļļu, glikozīdus, miecvielas, saponīnus, organiskās skābes, alkaloīdus.

Piemīt nomierinošas un spazmolītiskas jeb savelkošas un spazmas mazinošas īpašības. Tautā baldriāns, galvenokārt pazīstams kā dabisks nomierinošs līdzeklis.

Auga saknes tiek ievāktas septembra beigās un oktobra sākumā. Sasmalcina un žāvē ap 30-40°C grādu temperatūrā.

drogas var uzglabāt līdz pat 3 gadiem.

